

Ministeren

Uddannelses- og Forskningsudvalget
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

10. februar 2022

Til udvalgets orientering fremsendes hermed mit talepapir fra det åbne samråd i Uddannelses- og Forskningsudvalget tirsdag den 8. februar 2022 vedr. udflytning af studiepladser.

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700
ufm@ufm.dk
www.ufm.dk

Med venlig hilsen

CVR-nr. 1680 5408

Jesper Petersen

DET TALTE ORD GÆLDER

Spørgsmål B

"Mener ministeren, at de konsekvenser vi ser af regeringens aftale om udflytning af studiepladser fra de større byer, afspejler intentionen i aftalen, og får den kritik, som er rejst af regeringens aftale om udflytning af studiepladser, bl.a. i artikel i Politiken den 17. december 2021 "Spirende studenteroprør kan hurtigt vokse sig stort", ministeren til at genoverveje intentionerne bag aftalen?"

Svar på spm. B:

Tak for invitationen og for spørgsmålet til Henrik Dahl. Og i virkeligheden er der lagt op til lidt forskellige ting i det, som der bliver spurgt om. Men selve det, som der er spurgt om i samrådsspørgsmålet, som blev læst op for lidt siden går jo på, om ministeren vil genoverveje intentionerne bag aftalen. Altså om jeg vil det. Det korte svar på det spørgsmål kunne jo være et meget tydeligt nej. Og at det så i øvrigt stopper der. Så kort vil jeg ikke gøre det. Men intentionerne de står fuldstændig ved magt. Og det er en intention, som deles af partierne bag aftalen, og som jeg vil mene er at tage et meget vigtigt ansvar for en god uddannelsesbalance i Danmark.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Så tak for spørgsmålet og for anledningen til at udfolde, hvorfor den politiske aftale om flere og bedre uddannelsesmuligheder i hele Danmark er så vigtig.

Jeg vil starte med at sige, at ikke at tage en beslutning i den situation vi står i – det er også et valg. Hvis ikke vi handler politisk, vil centraliseringen af studerende i de største byer fortsætte, en centraliseringstendens i hele vores samfund, som vi som regering prøver at gå op i mod, fortsætte og en eksisterende udvikling vil tage yderligere fart som følge af nogle markant faldende ungdomsårgange.

Frem mod 2040 vil ungdomsårgangene falde med 12 pct. Det er min bekymring, at det vil føre til uddannelseslukninger og færre uddannelsesmuligheder uden for de største byer.

Vi risikerer, at stadig flere virksomheder, børnefamilier og uddannelsessøgende søger mod de største byer. Det kan blive en ond spiral af færre uddannelser, færre arbejdspladser og færre indbyggere. En mindre gunstig udvikling på tværs af hele vores land, end den jeg mener, vi bør søge, og som vi bør tage ansvar for her i Folketinget at skabe.

For hvis udviklingen for lov at fortsætte, og vi ikke tager ansvar for den situation, som vi er i, så vil det skade sammenhængskraften i Danmark og skabe en voksende mulighedskløft mellem de unge på tværs af landet.

For at tage et regionalt eksempel og henvende mig direkte til hr. Henrik Dahl, som spørger – vi er jo begge valgt i Sydjyllands Storkreds. Vi har et fælles ansvar for, at unge mennesker i Esbjerg, Vejen, Sønderborg, Haderslev, Kolding, Aabenraa, Tønder og andre steder kan tage en uddannelse tæt på, hvor de bor.

Nogle steder kan der godt være langt, men alligevel at der i landdelen er gode uddannelsesmuligheder for de unge, men også for de borgere, der senere i livet gerne vil tage en uddannelse og har mulighed for at tage en videregående uddannelse.

De muligheder vil samtidig styrke erhvervslivet i det syd- og sønderjyske, når der uddannes kvalificeret arbejdskraft til virksomhederne – og det vil styrke kvaliteten af de offentlige velfærdstilbud, når der uddannes flere medarbejdere til virksomhederne, flere pædagoger til daginstitutionerne og flere lærere til skolerne.

[Regeringen vil en anden vej]

I regeringen vil vi sikre at vi fortsat har stærke universiteter i de største byer. Det har vi behov for, som samfund og det vil vi også have på den anden side af den her aftales implementering, men der skal samtidig være gode uddannelsesmuligheder i hele Danmark.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Vi ønsker et Danmark, hvor unges muligheder i livet ikke bliver afgjort af, om man bor i en af de største byer eller i resten af landet.

Der skal være gode muligheder for uddannelse i hele Danmark. Også for de unge, der gerne vil tage en uddannelse tæt på, hvor de er vokset op eller senere hen i livet, hvor de er mere bundet til, hvor de bor og ikke har samme mulighed for at flytte sig – altså komme ind på en uddannelse i den landsdel, hvor de er.

Vi har med den politiske aftale om flere og bedre uddannelsesmuligheder sammen med et bredt flertal af Folketingets partier sat os for at vende de senere års centralisering af studerende i de største byer. Tak til alle aftalepartierne for at tage medansvar.

Det nemme her havde været at lade tingene passere, bare lade tiden gå, og så ville man om 10 år kunne sige, hvorfor i alverden gjorde I ikke noget, da I kunne se, at ungdomsårgangene blev så meget mindre, og der ville være en risiko for lukning af uddannelser og tiltagende dårlige muligheder for unge rundt omkring i landet. Hvorfor gjorde I ikke noget. Det kunne vi så svare på til den tid. Vi vælger synes jeg, hvad der er rettidig omhu og faktisk tage ansvar for den situation, som vi er i. Det her er det svære at gøre, men det er også det rigtige at gøre.

Vi har afsat ekstra midler til 23 nye uddannelsesudbud uden for de største byer, bl.a. dyrlæge i Foulum, pædagog i Holbæk og lærer i Svendborg.

En hel del. Jeg mener, at det er 7-8 af de uddannelsesudbud, som er nævnt i aftalen, er der allerede blevet ansøgt om her i efteråret og godkendt oven på den godkendelsesproces, som finder sted.

Vi har styrket økonomien for uddannelser uden for de største byer, bl.a. ved at fordoble tilskuddet til decentrale udbudssteder og indført et regionalt taxameter. Uddannelsesinstitutionerne vil med andre ord fremover modtage flere midler pr. studerende uden for de største byer.

Herudover styrker vi uddannelser til sygeplejerske, lærer, pædagog- og socialrådgiver med flere uddannelsespladser uden for de største byer. Alle regioner vil have flere pladser på de uddannelser.

Endelig vil der fremover være en øvre grænse for, hvor mange studerende, der kan starte på en videregående uddannelse i de fire største byer. Og det her kommer efter en lang årrække med kraftig stigning i optaget i de største byer. Det er aftalens udgangspunkt, at der skal optages mellem 5-10 pct. færre i de største byer frem mod 2030 – enten som følge af udflytning eller nedskalering.

[Uddannelser skal gavne samfundet]

Det er ikke noget nyt, at der er diskussioner, når der etableres uddannelsespladser uden for de største byer. Det samme gjorde sig gældende i forbindelse med etableringen af uddannelsespladser på medicinstudiet i Aalborg og Esbjerg. Havde vi alene set på, hvor der var flest ansøgere til medicinstudiet, så skulle vi i stedet have øget antallet af uddannelsespladser på medicinstudiet i København og Aarhus.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Det var et politisk valg at prioritere medicinstudiet i Aalborg og Esbjerg ud fra en betragtning om, at der skal være gode sundhedsydelser og mulighed for at kunne komme til lægen i hele landet.

Og hvis man uddanner mennesker tættere på, hvor man har arbejdskraftbehovet, så er der også en større chance for, at man vil leverer arbejdskraft til den beskæftigelse fremover.

Det samme kan siges om andre videregående uddannelser – hvis vi vil have arbejdspladser, liv og udvikling i hele landet – så skal vi også have uddannelsesmuligheder i hele Danmark.

[2030-målsætningen er nødvendig]

Aftalen har givet anledning til debat i den seneste tid. Og det er jo ikke så mærkeligt, at den gør det. Vi har også diskussionen nu. Det er udmærket. Jeg vil derfor gerne sige klart, at når vi begrænser optaget af studerende i de største byer, er det fordi, at det er afgørende for, at vi lykkes med at skabe et Danmark i bedre uddannelsesbalance i de kommende år og undgå en voksende mulighedskløft blandt unge mennesker på tværs af landet.

Uden initiativet er der betydelig risiko for, at de nye uddannelsesudbud i aftalen lukker igen. Uden initiativet vil en række af de nuværende uddannelsesmuligheder ude i landet lukke i de kommende år, som følge af faldende ungdomsårgange.

De videregående uddannelser står på mange måder ved et vendepunkt. De seneste 10-15 år har der været en voldsom vækst i optaget til de videregående uddannelser. Siden 2008 er optaget af studerende på de videregående uddannelser steget med mere end 50 pct. og særligt i de største byer. Samtidig er der etableret en lang række nye uddannelsesudbud i Danmark, ca. 250 nye

uddannelsesudbud siden 2013. Vi har i dag ca. 1.400 videregående uddannelsesudbud på tværs af landet¹.

I de kommende år vil udviklingen vende. Der vil år for år være færre unge, der søger ind på en videregående uddannelse. Vi vil selvfølgelig gerne have flere til at få en uddannelse, men ungdomsårgangene tager altså nogle ret betydelig dyk. Det er derfor uundgåeligt, at der vil ske forandringer i uddannelseslandskabet.

I en by som f.eks. Sønderborg. Vi er igen i den samme storkreds, hvor Henrik Dahl og jeg er valgt, forventer vi et fald i ungdomsårgangene på mere end 20 pct. frem mod 2040. Forestil jer, hvor mange uddannelser der vil lukke, hvis hver femte studerende forsvinder i en by som Sønderborg, der så har nogle ingeniøruddannelser og andre ting på universitetet og i nabobyer har uddannelser på professionshøjskoleniveau, men hvor grundlaget for de uddannelser, som er der, kan blive meget presset.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

I aftalekredsen er vi optaget af, at forandringerne sker på en klog måde, hvor vi aktivt tager stilling til, hvad det er for udbud af videregående uddannelser, som vi ønsker i fremtiden. Hvor vi tager ansvar for, at der også fremover vil være gode uddannelsesmuligheder i hele landet.

[Flere uddannelsespladser løser ikke udfordringen]

Flere har foreslået, at vi kun etablere flere uddannelsespladser ude i landet uden at udflytte eller nedskalere i de største byer. Det er for nemt. Det er ikke at tage ansvar for udfordringen.

Igen et nyere eksempel. Selvom det var i den bedste mening, synes jeg, at vi skal ihukomme, hvad der skete i sidste valgperiode, da den daværende regering, støttet af hr. Henrik Dahl' parti, etablerede ti lokale uddannelser forskellige steder i landet – såkaldte uddannelsesstationer. Ambitionen var at tiltrække 500-1.000 studerende til uddannelserne.

Og det minder jo om den politiske ambition, som også lægger bag det, som er blevet besluttet nu. Men vi må i dag konstatere, at det ikke er nok at etablere uddannelsespladser og bevillige penge.

Søgningen til uddannelsesstationerne var årligt kun omkring 100 studerende samlet, og i dag er en del af de ti stationer lukket.

Det korte svar er derfor, at vi *ikke* kun mangler uddannelsespladser uden for de største byer – der vil også mangle studerende. Ved sommerens optag af studerende var der ca. 15.000 ledige uddannelsespladser på de videregående uddannelser i Danmark. En del af pladserne ligger i de største byer. Jeg mener, at der er mere end 100 universitetsuddannelser i Danmark, hvor der er ledige

---

¹ Tallet omfatter alle ordinære videregående uddannelsesudbud, inkl. kandidatuddannelser og top-up uddannelser og er opgjort inden den igangværende kandidatreform på RUC. På universitetsområdet alene er der ca. 900 udbud, inklusiv kandidatuddannelser. Antallet af indgangsuddannelser på det videregående uddannelsesområde, dvs. eksklusiv kandidat- og top-up uddannelser, er tilsvarende ca. 900 udbud.

pladser. Men ca. halvdelen af det tal jeg nævnte her var altså pladser uden for de største byer.

Hvis vi ikke begrænser optaget lidt i de største byer, vil der ikke fremover være studerende til uddannelserne uden for de største byer. Og altså det pres, som jeg har beskrevet på muligheden for at tage uddannelse på uddannelser og i sidste ende hele campus eller institutioner rundt omkring i landet.

[Uddannelsesinstitutionerne inddrages]

Det er selvfølgelig en uvant øvelse det her. Vi er i aftalekredsen enige om, at det er afgørende at inddrage de videregående uddannelsesinstitutioner i arbejdet med at realisere aftalen. Der blev lagt meget vægt på, at der er en involvering af de enkelte uddannelsesinstitutioner i forbindelse med indgåelsen af den aftale, man kunne også have forestillet sig, at man havde meldt et tal ud og så måtte man ligesom selv stå for det, uden at vi i øvrigt så nærmere på det. Men vi har besluttet ikke at kunne gennemføre forandringerne på en god måde fra Christiansborg, uden at institutionerne er hørt og involveret.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Og aftalen indebærer derfor, at beder uddannelsesinstitutionerne komme med indspil til, hvordan de kan udflytte eller nedskalere med 5-10 pct. i de største byer i årene frem mod 2030 – og vi har samtidig bedt dem tage en række væsentlige hensyn i den sammenhæng.

Vi har for eksempel bedt uddannelsesinstitutionerne tage hensyn til erhvervslivets behov – det er f.eks. nogle af de uddannelser, som hr. Henrik Dahl er inde på i sit svar, og hvor jeg også synes, at billedet der tegner sig er mere nuanceret, end det som blev beskrevet. Vi har bedt dem sikre sig, at der fortsat er et bredt udbud af uddannelser i Danmark, herunder små fag og sproguddannelser.

Det afspejles også i de indspil, som jeg har modtaget fra uddannelsesinstitutionerne. De er modtaget her i starten af januar, den 10-12 januar mener jeg, at det var, og vi er godt i gang med at se på tværs og drøfte indholdet i aftalekredsen, inden vi lægger os fast på endelige sektorplaner for de forskellige sektorer og dermed også, hvordan de forskellige institutioner vil udmønte dem frem mod 2030.

Vi er i regeringen optaget af, at der fortsat skal være et bredt udbud af videregående uddannelser af høj kvalitet i de største byer. Der vil fortsat være rigtig gode muligheder for de unge, der ønsker at tage en uddannelse i en af de største byer, og vi vil have stærke universiteter fortsat. Det er vigtigt, at vi har det.

Men til spørgsmålet om, hvorvidt kritikken får mig til at genoverveje intentionerne bag aftalen, er svaret som sagt nej. Jeg mener, at det er afgørende politiske hensyn at tage, hvis vi vil have en uddannelsesbalance i Danmark.

Vi har som politikere et ansvar for at sikre et Danmark, der hænger sammen. At der er gode velfærdstilbud uanset hvor i landet, du bor. At virksomheder alle steder i landet kan ansætte den kvalificerede arbejdskraft, som de har brug for.

Det er centralt for regeringens uddannelsespolitik, og det bidrager den her aftale til.

Tak for ordet.

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**